

مداحان در جذب مخاطب مراقب مرز نوآوری وابتدال باشند

محبوبه قربانی

در شرایط کنونی، یکی از دغدغه‌های اصلی‌مان جنگ تر کبیی و شناختی دشمن است. جادارد به ظرفیت عظیم در اختیار و در آستانه اعیاد شعبانیه به مجالسی که به این بهانه و دیگر مناسبت‌های مذهبی برگزار می‌شود، اشاره کنیم؛ همان محافل‌ی که نه فقط برای برپایی شادی، بلکه باید به عنوان مهم‌ترین مرکز مقابله با جنگ نرم دشمن و تربیت نسل جوان باشد. در این میان، مداحان به عنوان فرماندهان میدان فرهنگی هیئت‌های مذهبی، نقشی تعیین‌کننده در جهت‌دهی افکار عمومی ایفا می‌کنند، اما چالش اساسی این است که چقدر در جذب مخاطب به خصوص جوانان‌مان و هدایت آنها به سمت و سوی مسیر درست موفق بوده‌ایم و دیگر اینکه مرز باریک میان «نوآوری برای جذب مخاطب» و «ابتدال برای کسب محبوبیت» کجاست؛ اینکه برخی به بهانه مدرن‌شدن، محتوای متعدهانه را فدای شکل و ظاهر می‌کنند. این گفت‌وگو بر آن است که چگونه می‌توان بدون افتادن در دام سلیقه‌های شخصی و با تکیه بر ولایت و معارف اصیل، از این ظرفیت عظیم برای ساختن انسان‌های مقاوم و ولایتمدار استفاده و تربیون اهل‌بیت(ع) را به ابزاری برای تثبیت ارزش‌های اسلام و انقلاب تبدیل کرد. سیدحسین همایونی، مداح جانباز و عضو جامعه مداحان تهران معتقد است سخن صحیح، مستند و هنرمندانه درباره اهل‌بیت(ع) نوری در مخاطب می‌نشانده که او را از گزند شیاطین دور می‌کند، در غیر این صورت مخاطب گمراه می‌شود. وی می‌گوید: «وظیفه مداحان در یک جمله خلاصه می‌شود؛ اینکه اخلاص در سخن و مدح داشته باشند چراکه این تربیون به برکت سیدالشهدا(ع) و اهل‌بیت(ع) است و مخاطبی که پای آن می‌نشیند، تنها به عشق محبوبش آمده است، پس وظیفه‌ما در قبال مخاطب، انتقال صحیح و بی‌واسطه کلام اهل‌بیت(ع) است، نه بیان افکار شخصی. اگر غیر از این عمل کنیم، به امانت خیانت کرده‌ایم.» در ادامه گفت‌وگوی ما با این مداح پیشکسوت را می‌خوانید.

ابتدا بفر ما بید، نقش هیئت‌ها، مساجد، امام جماعات و مداحان در جذب جوانان چیست؟

اجازه دهید اشاره کنم به فرمایش امام خمینی (ره) که فرموده‌اند این عشق به سیدالشهدا(ع) است که ما را دور هم جمع کرده است. واقعیت این است که هیچ مداح یا سخنرانی به تنهایی نمی‌تواند ادعا کند که او مردم را می‌کشد و جذب می‌کند، بلکه این عشق ذاتی و نهادینه‌شده در دل مردم است که آنها را به سمت این پرچم می‌آورد اما آنچه اهمیت دارد، مقصد و کیفیت این مجالس است. مردم باید به سمت مجالسی هدایت شوند که هدف‌شان واقعاً تحقق اهداف امام حسین(ع) و اهل‌بیت(ع) و ادامه راه آنها باشد، نه صرفاً برگزاری یک مراسم تشریفاتی. اگر این مسیر درست طی شود، خود خیمه‌گاه با عشق و معرفت به این مجالس می‌آید، چه در حرم‌های مطهر و چه در دیگر مجالس شهر و روستا و گروگن می‌شود. این نیروی عظیم الهی است که کارساز است و ما تنها ابزاری در این دستگاه هستیم، بنابراین مهم نقش خود افراد و انتخاب آنهاست. ما در دوران

جوانی، بدون هیچ چشمداشت مالی و حقوقی، تنها برای حفظ وطن و دین به جنگ رفتیم و جانباز شدیم. این تجربه نشان می‌دهد خود آدم‌ها تعیین‌کننده هستند. اینکه هر فرد با چه گروهی همراه شود و به کدام جمع بپیوندد، قطعاً همان رنگ و بوی را می‌گیرد، بنابراین

بسیاری از مداحان تلاش کرده‌اند با نوآوری در فرم و محتوا، زبان سخنرانی را برای نسل جدید به‌روز کنند. در مقابل، عده‌ای هستند که تحت عنوان نوآوری و مدرن‌شدن، سبک‌های مبتذل را از خواننده‌های پاپ و غیرمتعهد الگو گرفته‌اند که شاید در نگاه اول با استقبال و هیجان جمعی مواجه شوند، اما این جذب مخاطب پایدار نیست و قطعاً مورد عنایت خاص اهل‌بیت(ع) قرار نخواهد گرفت

کارشناس و مخاطبان شده است. دیدگاه ما در این باره روشن است؛ امروزه بسیاری از مداحان تلاش کرده‌اند با نوآوری در فرم و محتوا، زبان سخنرانی را برای نسل جدید به‌روز کنند. کاری که اگر در مسیر درست ریشه اصلی در مساجد نهفته است. اولین قدم، امام جماعات انقلابی، فعال و دلسوز است. متأسفانه وجود امام جماعات خسته، بی‌تفاوت و کم‌کار که هیچ تعاملی با جوانان ندارند، آسیب بزرگی است. شهید برای نوآوری و جذب جوانان، به رهبرانی خوش‌فکر، قوی، سالم و هیجان‌منان نیاز دارد. شواهد نشان می‌دهد در مساجدی که امام جماعت و هیئت امنایی با این ویژگی‌ها دارند، آنجا مملو از جمعیت و نشاط معنوی است، بنابراین ضروری است که در مدیریت مساجد بازنگری شود و افراد انقلابی و فعال جایگزین مدیران منفعل شوند.

با توجه به تغییر سبک‌های مداحی در سال‌های اخیر و رویکرد برخی به سبک‌های امروزی، دیدگاه شما در مورد تفاوت نوآوری مفید و سبک‌های مبتذل چیست؟

همانطور که اشاره کردید، در سال‌های اخیر شاهد تغییرات گسترده‌ای در سبک‌های مداحی هستیم که این موضوع محل بحث بسیاری از

انتخاب صحیح، کلید اصلی موفقیت است. برای استفاده صحیح از این ظرفیت‌ها، نمی‌توان از نقش کلیدی مساجد و هیئت‌ها غافل شد. اگر چه رفتار شایسته مسئولان در جذب مردم به دین مؤثر است اما ریشه اصلی در مساجد نهفته است. اولین قدم، امام جماعات انقلابی، فعال و دلسوز است. متأسفانه وجود امام جماعات خسته، بی‌تفاوت و کم‌کار که هیچ تعاملی با جوانان ندارند، آسیب بزرگی است. شهید برای نوآوری و جذب جوانان، به رهبرانی خوش‌فکر، قوی، سالم و هیجان‌منان نیاز دارد. شواهد نشان می‌دهد در مساجدی که امام جماعت و هیئت امنایی با این ویژگی‌ها دارند، آنجا مملو از جمعیت و نشاط معنوی است، بنابراین ضروری است که در مدیریت مساجد بازنگری شود و افراد انقلابی و فعال جایگزین مدیران منفعل شوند.

با توجه به تغییر سبک‌های مداحی در سال‌های اخیر و رویکرد برخی به سبک‌های امروزی، دیدگاه شما در مورد تفاوت نوآوری مفید و سبک‌های مبتذل چیست؟

همانطور که اشاره کردید، در سال‌های اخیر شاهد تغییرات گسترده‌ای در سبک‌های مداحی هستیم که این موضوع محل بحث بسیاری از

نوجوانان و جوانان از شادی برای اهل‌بیت(ع) می‌گویند

میلاد ۱۴معصوم(ع) را خوش آب و رنگ جشن بگیریم

عید غدیر، مشهد

به نقل از مادرش می‌گوید از نوزادی با مادرم به مراسم‌های مختلف می‌رفتم. هر چه از این مراسم‌ها به خاطر دارم بازی با هم‌سن و سالان خودم در گوشه تکیه و هیئت و جشن‌هاست. عاشق مراسم‌های جشن بودم که با کیک در مجلس بود یا خانم‌ها به واسطه ندزی‌ای که کرده بودند، هدیه برای بچه‌ها می‌آوردند تا اینکه کم‌کم بزرگ شدم و پایم از مراسم در قسمت زنانه مجلس به قسمت مردانه مجلس باز شد؛ «مجلس مردانه کلاً فضای متفاوتی داشت، اما برای من همه چیز با خواندن شعر و قرآن پای بلندگو شروع شد. انگار بعد از یکی‌دو مرتبه اول خجالتم ریخت. خاطرم هست نیمه‌شعبان بود که با یکی دیگر از همکلاسی‌هایم سرود مدرسه را پشت بلندگو دو نفری خواندیم.»

بیشتر از ولادت‌ها در گیر شهادت‌ها هستیم اما به خود ما جوانان و نوجوانان هم برمی‌گردد. در همین هیئت الرضای ما سعی شده است عکس این قضیه عمل کنیم. هر سال در نیمه‌شعبان خاصه برای کودکان انواع مسابقات و سرگرمی را داریم، یعنی ولادت را بهانه‌ای قرار می‌دهیم تا بچه‌ها به عشق همین ولادت و جشن دورهم جمع شوند. کیک می‌گیریم، شمع می‌گذاریم و به واسطه خود بچه‌ها درست شبیه جشن تولد، انتظار واقعی را نشان می‌دهیم، اما باید این موارد بیشتر باشد و هیئت‌های بزرگ و نامی هم درصدا این باشند که نواز مداحی صرف و مولودی خوانی به سمتی بروند که مشوق‌های حضور کودکان و نوجوانان برای حضور بیشتر باشند.»

حلم‌ا ۱۴ساله از انتظار خود در مناسبت‌های مذهبی که ولادت اهل‌بیت(ع) هستند، می‌گوید: «چرا خیلی از معارف‌ها و تاریخ‌خوانی‌ها صرفاً در شب‌های شهادت انجام می‌شود. چرا همه عزاداری‌ها تعطیل هستیم، اما کمتر در جشن‌ها تعطیل هستیم. هر سال یک دهه محرم داریم اما ولادت امام حسین(ع) که با ولادت حضرت عباس(ع) و امام سجاد(ع) پشت سرهم است خیلی کم‌رنگ‌تر به نسبت محرم برگزار می‌شود. انتظار دارم به همان اندازه که به عزاداری معصومان(ع) توجه می‌شود به جشن ولادت آنها هم توجه کافی‌شود. بیشتر در مورد امامان ما صحبت‌شود و حتی در مدرسه به همین بهانه زنگ‌های شادمانه بیشتری داشته باشیم.»

خوش‌آب و رنگ جشن بگیریم.»

فاطمه ۱۰ساله درباره حضور خود در مراسم‌های جشن امامان و معصومین(ع) این خاطره را نقل می‌کند: «پارسال در روز نیمه‌شعبان با کمک مدرسه به جشن خودم توانستم نقطه کوچک از دریای بزرگ لطف اهل‌بیت(ع) باشم و در جمع عاشقان آنها مدیحه‌خوانی کنم.»

علی آقای ۲۱ساله که از بچگی هیئتی‌وار جلو آمده است، حالا در هیئت خود که به نام امام رضاع(ع) است یک عضو فعال است.

علی می‌گوید: «قبول دارم برخی انتقاد می‌کنند که ما می‌برد که مداحی به زندگی او باز شد، «اینکه کسی مداحی می‌کرد برایم جذاب بود. روزهای اول شعرهای تکراری می‌خواندم. همین باعث شده بود همه زندگیم مداحی‌های مختلف در مناسبت‌های مختلف شود. آنقدر خواندم تا ترسم ریخت، لرزش صدایم افتاد و امروز خودم توانستم نقطه کوچک از دریای بزرگ لطف اهل‌بیت(ع) باشم و در جمع عاشقان آنها مدیحه‌خوانی کنم.»

علی آقای ۲۱ساله که از بچگی هیئتی‌وار جلو آمده است، حالا در هیئت خود که به نام امام رضاع(ع) است یک عضو فعال است.

او می‌گوید: «قبول دارم برخی انتقاد می‌کنند که ما

کیما ۱۶ساله نیز خاطره‌ای جالب دارد که البته نقل این خاطره می‌تواند به عنوان تجربه برای هم‌نسل‌های او و البته مسئولان در مدارس جالب توجه باشد: «سال گذشته مدرسه به مناسبت نیمه‌شعبان یک نمایش اجرا کرد؛ نمایشی که با خود بچه‌ها بود. مادها برای آن وقت گذاشتیم تا جایی که حتی خارج از ساعات مدرسه هم روی آن کار کردیم و در نهایت روز نیمه‌شعبان در جشن مدرسه اجرا کردیم. در همان جشن یکی از مسئولان منطقه حضور داشت که به شدت از نمایش و موضوع آن استقبال کرد. موضوع نمایش در مورد انتظار واقعی بود. اینکه در قطار انتظار در طول سال‌های زندگی واقعاً چه کسی منتظر است و چه کسی بالاخره در این قطار می‌ماند و چه کسی خام شیطا می‌شود؛ نمایشی که حتی برای کودکان هم قابل فهم بود. در نهایت همین شروعی شد برای اجرای نمایش در سطح منطقه و استان و مدرسه‌ما به واسطه همین نمایش ساده رتبه کسب کند.»

سیدحسین نوجوانی است که درباره قیاس مراسم‌های شادی و عزاداری می‌گوید: «در ولادت‌ها بیشتر انرژی من خالی می‌شود. خب چه کسی بدش می‌آید از جشن و دست‌زدن و خوش‌حالی و خنده اما خب نمی‌دانم چرا کفه عزاداری و ولادت یکی نیست. کاش می‌شد جشن‌ها بیشتر باشند و کاش مدرسه در این زمینه فضای بهتری به ما می‌داد. مثلاً ما خیلی دوست داریم برای برگزاری جشن و چراغ کشیدن و اینها فعالیت کنیم اما به بهانه درس تا حدی این موضوع کم‌رنگ است. مثلاً چرا نباید یک روز کامل کلاس و مدرسه در گیر ولادت امام حسین(ع) شود، همانطور که یک روز در گیر عاشورا هستیم. امام همان امام است.»

مینا هفت‌ساله است و در عالم کودک‌کی خود به جشن‌های خیابانی اشاره می‌کند که چندسال‌است از سوی شهر داری در برخی شهرها برگزار می‌شود. او می‌گوید: «هن عاشق اینم که در جشن‌ها با مامان و بابا به خیابان بروم، مثلاً جشن‌های خیابانی که برگزار می‌شود واقعاً عالیه. علاوه‌بر خوراکی‌های مختلف انگار برام مثل شهر بازی شاد و جذاب هست. کاش می‌شد مثلاً هر چند مدت یکبار از این جشن‌ها داشته باشیم.»